

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Dějepis

Sada: 2

Číslo materiálu v sadě: 11

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Třicetiletá válka a její výsledky

Jméno autora: Mgr. Vladislava Heglasová

Předmět: Dějepis

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: třicetiletá válka, vestfálský mír, protestanti, katolíci

Cílová skupina: žák 1. ročníku

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Žák dokáže popsat další průběh třicetileté války po povstání českých stavů a objasnit důsledky, které přinesl vestfálský mír pro další vývoj Evropy a českých zemí.

Metodický list/anotace

Motivačně výkladová prezentace doprovázena obrazovým materiálem seznámí žáka s dalšími fázemi třicetileté války po porážce českých stavů, nejen s úlohou jednotlivých zúčastněných států, ale rovněž s významnými osobnostmi, které ovlivnily její průběh. Vede žáka k pochopení důsledků vestfálského míru pro další vývoj Evropy a postavení českých zemí.

Datum vytvoření: 22.1. 2013

**TŘICETILETÁ
VÁLKA
A JEJÍ VÝSLEDKY**

TŘICETILETÁ VÁLKA

1618 - 1648

- **první roky** války probíhaly především na území **Českého království** a **Rakouského arcivévodství** - revoluce proti Habsburkům
- **většinu dalších let** války se boje přemístily mimo tato území v důsledku toho, že se katolíkům podařilo velkou část bitev vyhrát a přesunout boje **na území Svaté říše římské**, které ovládali protestanti

TŘICETILETÁ VÁLKA

2) fáze: válka falcká 1620 – 1623

- neměla velký význam, **vítězství Habsburků**
- **Fridrich Falcký** po porážce českých stavů v bitvě na Bílé hoře **8.11.1620**, bez jakékoli snahy hájit Prahu, utekl z Českého království do slezské Vratislavi a v prosinci 1620 opustil země Koruny české nadobro
- po několika porážkách protestantů přenechal Ferdinand II. Falc katolíkům a Fridrich Falcký byl zbaven funkce falckého kurfiřta **23. února 1623**

Fridrich V. Falcký

portrét Michiela van Mierevelta, okolo 1628/32

Obrázek č. 1

Fridrich Falcký
ztratil České
království a postupně
veškerý zbytek svých
lén (Slezsko,
Moravu, obě Falce).
Uvržen do říšské
klatby, zemřel
v Mohuči jako
štvanec.

Korunovační medaile Fridricha Falckého

Národní muzeum, Praha, 1619

Obrázek č. 2

TŘICETILETÁ VÁLKA

3) fáze: válka dánská 1625 – 1629

- Nizozemí, Anglie, Dánsko a severní státy Svaté říše římské proti Habsburkům
- **Kristián IV. Dánský** - vrchním velitelem vojsk koalice (byl luterán a obával se sílící moci katolíků v sousední Svaté říši římské)
- císař římské říše na obranu proti koaliční armádě najal **Albrechta z Valdštejna**
- **vítězství Habsburků**

Kristián IV. Dánský

portrét od Pietera Issacsze, 1611 - 1616

Obrázek č. 3

Kristián IV. postaven do čela tzv. Haagské koalice z důvodu úspěšných reforem armády a prosperující ekonomiky v Dánsku, které na tu dobu neměly srovnání s jinými státy Evropy. Sestavil armádu tvořenou 20 000 žoldáky a 15 000 nár. dobrovolníky.

Kristián IV. byl velmi podnikavý člověk, reformoval dánské námořnictvo, založil Dánskou Východoindickou společnost, je nazýván „**architektem na trůnu**“ (zakládal města, vystavěl zámky, vybudoval pevnosti a královský dvůr v Glückstadtu. Zanechal 26 potomků (manželka Anna Kateřina Bavorská a četné milenky).

Albrecht z Valdštejna

Obrázek č. 4

Valdštejn po četných vítězstvích nad koalicí (Kodaň však nedobyl) přinutil Kristiána IV. Dánského podepsat r. **1629 lübecký mír**, na základě kterého mu ponechal vládu nad Dánskem za příslib, že nebude podporovat severoněmecké protestantské státy.

Albrecht z Valdštejna, generál armády císaře Ferdinanda II. – původně protestantský šlechtic, přešel však na stranu císaře po popravě pánů na Staroměstském náměstí. Obohatil se na konfiskacích, patřil k nejbohatším šlechticům v Čechách i v říši. Byl schopen postavit armádu z vlastních zdrojů o síle 30 až 100 tisíc mužů.

TŘICETILETÁ VÁLKA

4) fáze: válka švédská 1630 – 1635

- **Gustav II. Adolf** - švédský král, vstoupil do války roku 1630 na stranu protestantů (podpora říšských knížat, Nizozemí a fin. pomoc Francie)
- Valdštejn zbaven velení císařské armády v důsledku intrik na císařském dvoře
- nový velitel císařských armád **Tilly** dobyl r. 1631 Magdeburg (nejkrvavější bitva 30leté války)

Gustav II. Adolf

malba ze 17. stol.

Obrázek č. 5

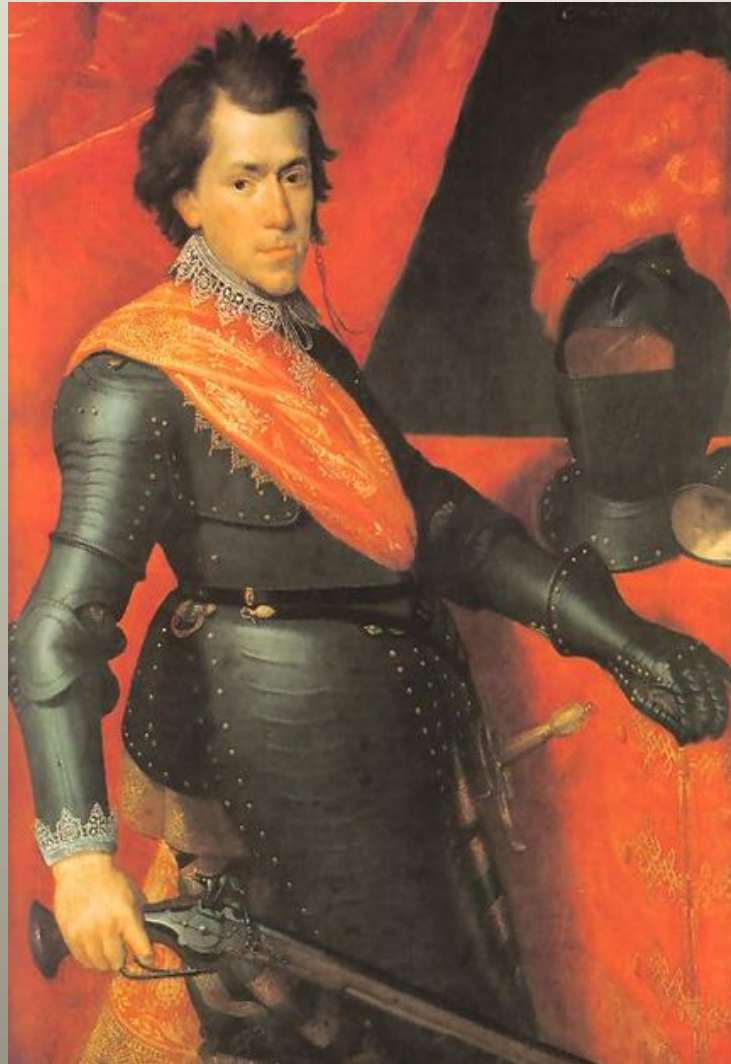
Gustav II. Adolf
– největší vojenský reformátor této války: první prvek profesionalizace armády, využití dobře cvičených mušketýrů, plátová zbroj nebo kyrys.

Bitvy byly často zdlouhavé a krvavé, trpělo civilní obyvatelstvo, velký problém byl se zajatci.

Kristián Brunšvický v plátové zbroji a s pistolí

olejomalba od Pauluse Moreelseho, 1619

Obrázek č. 6

-typická výzbroj jízdních jednotek.

Kristián Brunšvický, zvaný „zuřivý Kristián“ se proslavil jako jeden z nejkrutějších vojevůdců 30leté války. Byl původně luteránský kněz, bojoval ve službách Fridricha Falckého, Kristiána IV. Dánského, jako rytíř Podvazkového řádu. Zemřel mlád.

TŘICETILETÁ VÁLKA

- habs. vojska vyhnána ze sev. a stř. Německa
- švédská a saská armáda vtrhla do Bavorska a do Prahy a začala rabovat pražské domy
- povoláný Valdštejn vtrhl do Čech a obsadil Prahu
- Gustav II. Adolf padl v **bitvě u Lützenu r. 1632** (Valdštejn byl zraněn)
- české stavy začaly jednat s Valdštejnem, aby se stal českým králem (Valdštejn zavražděn v Chebu)
- 1634 poraženy zbytky švédského vojska
- **pražský mír 1635** - Sasko přestoupilo na stranu císařství (ukončen konflikt mezi císařem a říš. stavy)

Smrt Gustava Adolfa u Lützenu

olejomalba Carla Wahlborna, 1855

Obrázek č. 7

Obléhání Prahy

na rytině z Theatrum Europaeum na podkladě kresby Karla Škréty

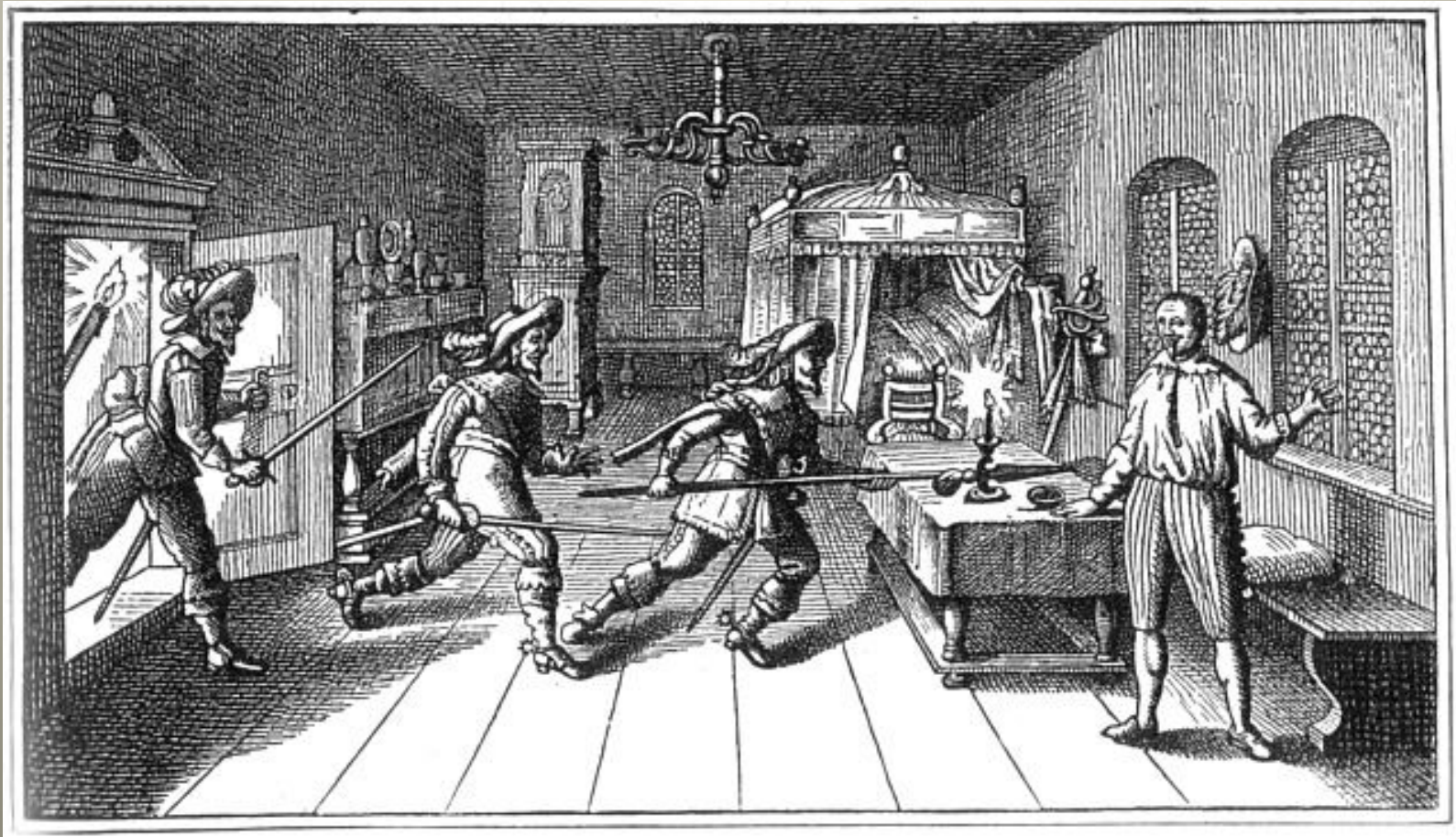
Obrázek č. 8

Útok Švédů na Nové město pražské v říjnu 1648

Albrecht z Valdštejna zavražděn v Chebu

Obrázek č. 9

Skupina dragounů a mušketýrů v čele s Robertem Geraldinou přemohla stráž v tzv. Pachelbelově domě. Albrecht z Valdštejna byl proboden na lůžku.

Úkol:

Proč byl Albrecht z Valdštejna zabit? Zradil svého císaře? Nebo byl jen obětí intrik?

Řešení:

Albrecht z Valdštejna byl zavražděn na rozkaz císaře. Příkaz se zakládal na nepodloženém obvinění z chystané vzpoury a pokusu o převzetí moci, důkazy pro tato obvinění nebyly nikdy nalezeny. Císař se tak zbavil i nepohodlného věřitele.

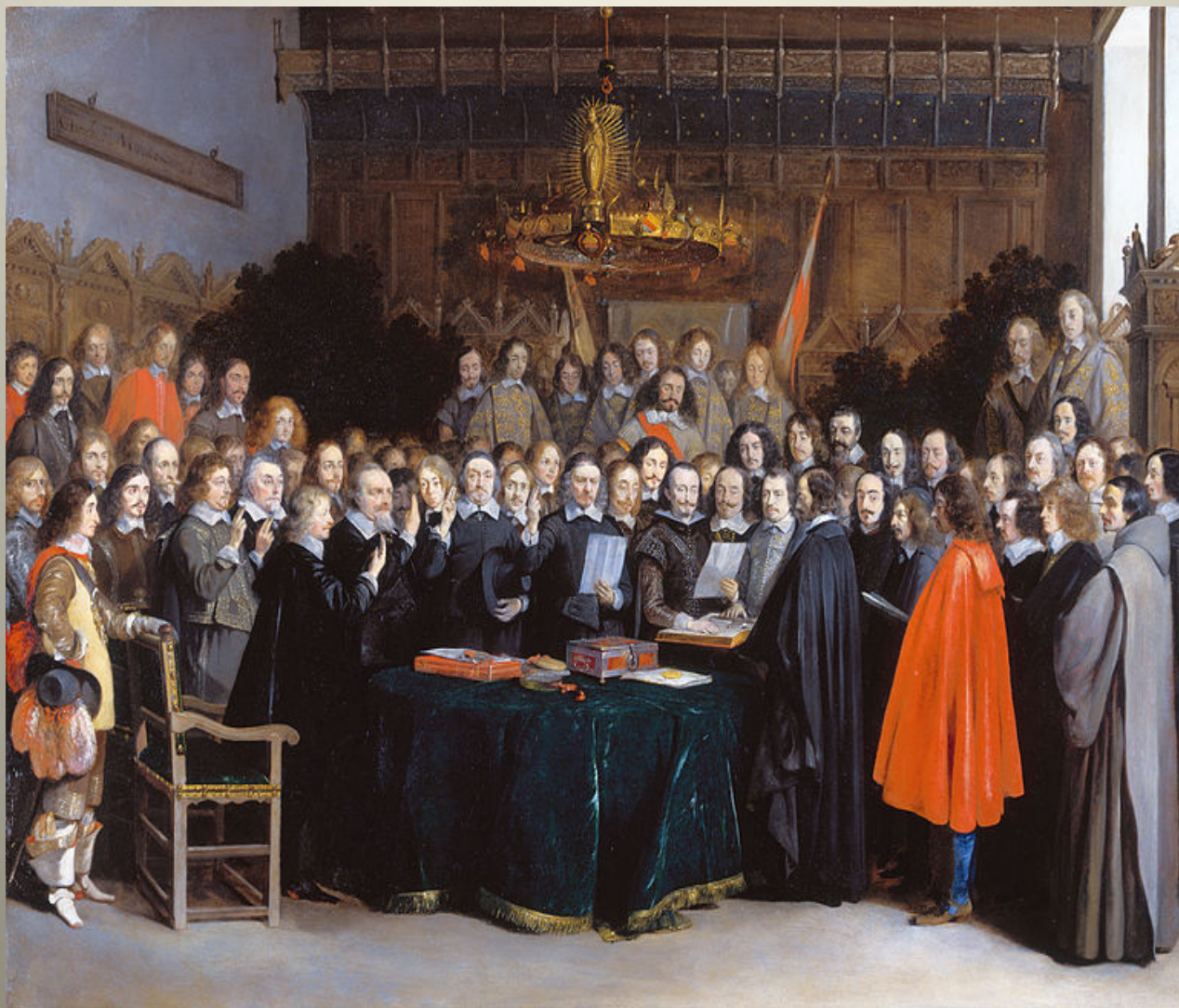
TŘICETILETÁ VÁLKA

5) fáze: válka švédsko-francouzská **1635 - 1648**

- v čele koalice Francie
- šlo hl. o mocenský konflikt Francie a Španělska o nadvládu v Evropě
- boje skončily **vestfálským mírem r. 1648**
- ✓ v Münsteru s Francií
- ✓ v Osnabrückeru se Švédskem

Diplomaté v Münsteru sjednávají vestfálský mír

Obrázek č. 10

Úkol:

Která z válčících stran vlastně
zvítězila a co přinesl vestfálský
mír českým zemím?

Řešení:

30letá válka skončila kompromisem mezi válčícími stranami, české zájmy byly obětovány. Situace nebyla vrácena k roku 1618, ale k roku 1624. Český osud byl zpečetěn. Exulanti se do Čech nemohli vrátit.

TŘICETILETÁ VÁLKA

Výsledky 30leté války:

- Habsburkům se nepodařilo nastolit nadvládu v Evropě
- Francie rozšířila své území k Rýnu
- uznána nezávislost Švýcarska a Nizozemí
- zájmy českých zemí (protestantů) nevyslyšeny
- Německo zůstalo roztržštěné
- válka prohloubila rozdíly mezi západní, střední a východní Evropou

Lékař s maskou při morové epidemii

Obrázek č. 11

Během třicetileté války a po ní docházelo v Německu a okolních zemích k morovým epidemiím v důsledku přesunů vojsk a pohybu utečenců, také epidemiím tyfu, kurdějí a tzv. „uherské nemoci“.

Odkazy:

Použité zdroje: internet

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 22.1.2013]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Friedrich_V._von_der_Pfalz.jpg >

Obrázek č. 2

MALER. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 22.1.2013]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Frederick_elector_palatine_av.JPG >

Obrázek č. 3

RIKSARKIVET. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 22.1.2013]. Dostupný na WWW:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kristian_IV_av_Danmark,_malning_av_Pieter_Isaacsz_1611-1616.jpg>

Obrázek č. 4

FAANES, Adam. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 22.1.2013]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Albrecht_Wallenstein.jpeg >

Obrázek č. 5

DEN FJÄTTRADE ANKAN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 22.1.2013]. Dostupný na WWW:

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gustavus Adolphus at the Battle at Breitenfeld.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gustavus_Adolphus_at_the_Battle_at_Breitenfeld.jpg)

Obrázek č. 6

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 22.1.2013]. Dostupný na WWW:

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Herzog Christian.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Herzog_Christian.jpg)

Obrázek č. 7

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 22.1.2013]. Dostupný na WWW:

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Battle of Lutzen.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Battle_of_Lutzen.jpg)

Obrázek č. 8

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 22.1.2013]. Dostupný na WWW:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prag_1648.jpg

Obrázek č. 9

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 22.1.2013]. Dostupný na WWW:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ermordung-wallensteins-in-eger-anonymer-kupferstich_1-640x370.jpg

Obrázek č.10

GEHEUGENVANNEDERLAND. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 22.1.2013]. Dostupný na WWW:

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Westfaelischer Friede in Muenster \(Gerard Te
rborch 1648\).jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Westfaelischer_Friede_in_Muenster_(Gerard_Te_rborch_1648).jpg)

Obrázek č. 11

FÜRST, Paul. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 22.1.2013]. Dostupný na WWW:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Doktorschnabel_430px.jpg >